

Gymnázium, Ústí nad Orlicí, T. G. Masaryka 106
Seminář společenských věd
Školní rok 2016/2017

**SPOLEČNÉ STOLOVÁNÍ JAKO FAKTOR
OVLIVŇUJÍCÍ SOUDRŽNOST SOUČASNÉ
RODINY**

Seminární práce

Tereza Slavíková (7. B)

- 0. Úvod (s. 3)**
- 1. Základní pojmy (s. 4-6)**
  - 1.1. Co je to rodina
    - 1.1.1. Definice tohoto slova
    - 1.1.2. Význam
  - 1.2. Co je to rituál
    - 1.2.1. Upřesnění tradice
    - 1.2.2. Sociologie rituálu
  - 1.3. Od historie po dnešek
- 2. Udržování rodinných tradic (s. 7–10)**
  - 2.1. Různé aktivity udržující rodinné vztahy
  - 2.2. Problémy současných rodin
  - 2.3. Vesnice versus město
- 3. Společné stolování (s. 10-13)**
  - 3.1. Během jídla
    - 3.1.1. Ano, či ne snídani
      - 3.1.1.1. Ti pro
      - 3.1.1.2. Ti proti
    - 3.1.2. Další jídla během dne
  - 3.2. Dítě při stolování
- 4. Praktická část – dotazník (s. 14-26)**
  - 4.1. Metodika průzkumu
  - 4.2. (Ne)pravidelnost rodinného stolování
  - 4.3. Spolupráce
  - 4.4. (Ne)účinnost striktních pravidel
    - 4.4.1. Pevně daná doba jídla
    - 4.4.2. Pocit pohody mezi rodinnými příslušníky
  - 4.5. Soudržnost mimo rodinný stůl
  - 4.6. Obřady jednotlivých rodin
  - 4.7. Význam stolování během důležitých dnů
  - 4.8. Vnímání společného jídla jednotlivými členy
    - 4.8.1. Oblíbenost
    - 4.8.2. Uvolněnost
    - 4.8.3. Povědomí o životech ostatních členů
    - 4.8.4. Význam jedení dohromady
    - 4.8.5. Další poznámky
- 5. Závěr (s. 27-28)**
  - 5.1. Co badatel zjistil
  - 5.2. Osobní poznatky
- 6. Seznam zdrojů (s. 29-31)**

PŘÍLOHY

- 1) otázky z dotazníku
- 2) fotky ze společných rodinných oslav

0. Úvod

Téma mé seminární práce se týká udržování rodinné soudržnosti pomocí společného stolování. Zabývala jsem se rolí společného jídla ve významu rodiny a také porovnáním minulých a současných poměrů v rodině a názorů na ni. V dnešní době často slycháváme, že společné stolování tvoří velmi důležitou část času stráveného s rodinou a že hraje velkou roli především ve vývoji dítěte. Chtěla jsem zjistit, kolik je na tom pravdy. Moje práce by se podle mého mohla líbit především rodičům, kteří se zajímají o tuto problematiku.

Před psaním jako takovým jsem si načetla různé informace z tištěných i internetových zdrojů. Prošla jsem různé akademické práce (bakalářské, diplomové aj.) a několikrát prozkoumala, jaké knihy bych mohla pro mé bádání využít. Také během pátrání a sepisování práce jsem nacházela další poznatky. Od začátku až téměř dokonce jsem tedy sbírala nová data a údaje a snažila jsem si je smysluplně poskládat do většího celku. Jakmile jsem shromáždila alespoň nějakou teorii, začala jsem s praktickým bádáním.

V první části se můžete dočíst o klíčových pojmech, které se mé seminární práce týkají a představují nezbytnou část. Poté přiblížím problematiku rodiny, především rodinné zvyky a tradice nosící hlubší význam a poté také určité změny dnešní rodiny ústící v problémy. Dále se zaměřím na samotné stolování a především jeho kladný přínos. Poté už se můžete podívat na výsledky mého bádání zjištěné ze všeobecného průzkumu. Na konec práce jsem přiložila ukázkou jak tištěného dotazníku, tak i toho vytvořeného na internetu.

Námět jsem nenašla úplně sama, vybrala jsem si ho z návrhů poskytnutých naším učitelem na seminář společenských věd. Musím však říci, že mě právě tato myšlenka zaujala jako jedna z prvních. Sociologii vnímám jako jedno z nejbližších témat a zajímalo mě, jak si dnes rodina jako velmi důležité zázemí a zdroj pocitu bezpečí vede. Navíc si také ráda popovídám nad chutným jídlem, takže jsem byla zvědavá, jestli i ostatní považují rodinu za důležitou a zda je to právě stolování, jenž udržuje dobré vztahy.

1. Základní pojmy

1.1. Co je to rodina

Pod výrazem rodina si každý představí trochu něco jiného, definovat ji není tak jednoduché. Existuje totiž mnoho různých pohledů. V sociologii, pedagogice, či psychologii se vždy setkáme s trochu rozdílným vysvětlením. V občanském zákoníku jsem dokonce nenašla žádné přesné vymezení tohoto pojmu.¹ Každý z nás si ale určitě udělá vlastní představu, když uslyší ‚rodina‘. Já osobně ji vidím jako skupinu mých blízkých, s nimiž vyrůstám, jako lidi, kteří mě vychovávají a kteří mě milují a pomáhají mi v případě potřeby. Mezi členy rodiny nepočítám pouze biologicky příbuzné, ale i moje nejbližší.

1.1.1. Definice tohoto slova

„Skupina osob spojená manželstvím, pokrevním příbuzenstvím anebo adoptí, které tvoří jednu domácnost a jsou spolu ve vzájemné interakci. Obvykle jsou to manželé, rodiče, děti a sourozenci.“² Slovník sociologických pojmů poskytuje dobrou definici. Jinak patří rodina opravdu mezi ta hesla, která se nedají tak jednoduše vysvětlit.

1.1.2. Význam

Popisem funkce rodiny se formulace tohoto pojmu přesněji určí. Ve výše uvedeném slovníku tedy můžete najít i několik slov o poslání rodiny: *„Fungující rodina plní různé významné funkce pro své členy. Snad nejdůležitější ze všech je pocit emocionální a psychické bezpečnosti, zejména prostřednictvím lásky a přátelství.“³*

Jedlička ve své knize uvádí, že: *„Obecně vzato spočívá primární funkce rodiny v tom, že již od narození ovlivňuje vývoj jedince, vytváří citové vazby, které mají dlouhodobý vliv a zapisují se trvale do duševního života dítěte. Jedinec si s sebou odnáší do života základní pojetí citů a modely chování jako své vlastní dispozice či sklony.“⁴* V rodině se tedy vlastně naučíme, jak se chovat v okolí jiných osob a pochopíme základní mravní pravidla. Zároveň nás rodina naučí vnímat vlastní city.

Pedagog Oldřich Matoušek tvrdí, že: *„rodina existuje proto, aby lidé mohli náležitě pečovat o své děti. Kromě toho, že je rodina biologicky významná pro udržení lidstva, je také základní jednotkou každé lidské společnosti.“⁵*

---

¹ Hledala jsem na stránkách *Zákon 89/2012 Sb. Zákon, Občanský zákoník* [online] 2014 [cit. 2017-04-15].

Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/2012/51/zakon-089-2012-Sb-zakon-obcansky-zakonik-SB2012089>

² JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada, 2012. s. 194-195. ISBN 978-80-247-3679-2. (Dále pouze *Slovník sociologických pojmů*.)

³ *Tamtéž*.

⁴ JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004, s. 38. ISBN: 80-7312-038-0.

⁵ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003, s. 9. ISBN: 80-86429-19-9

1.2. Co je to rituál

Za synonymum můžeme považovat výraz obřad. Slovník sociologických pojmů vydává tuto definici: „*Jednání prováděné kolektivně podle daných pravidel, které nesměřuje k výrobě předmětů, ale k symbolické proměně této situace.*“ Jde tedy o nějaký zvyk či tradici, jenž nese určitý význam pro ty, kteří ho provozují. Sama rituál považují za nějakou navyklou aktivitu, co mi pomáhá pro lepší společenský, ovšem i osobní život. Souhlasím také s pokračováním této definice: „*Rituál jsou pevně dané modely sociálního chování a pravidla hry v každodennosti.*“⁶

Opakovaná akce také tvoří část definice rituálu. Díky němu se nám určité věci zautomatizují a díky tomu si je poté déle pamatujeme. Utvvrzuje sociální život, jelikož je součástí myslí, naší identity. Na rituál se téměř nedá zapomenout.⁷

1.2.1. Upřesnění tradice

Jelikož budu ještě několikrát uvádět slovo tradice, seznámím raději čtenáře s významem tohoto výrazu, aby se chybně nezaměňoval s rituálem. Nicméně já budu užívat obou slov, jednak ze stylistického hlediska a jednak z podobnosti jejich významu.

Hartl a Hartlová v Psychologickém slovníku označují tradici jako: „*jakýkoli společenský zvyk, víra, procházející generacemi.*“⁸ „*Tradice má širší význam než pojem rituál. Slovo tradice pochází původem z latiny spojením slov trans (přes) a dare (dávat). V překladu toto složení znamená předávat, dnes obvykle v oblasti mezigeneračního předávání celku poznání, schopností, zvyků, mravů v rámci kultury nebo skupiny.*“⁹ Pod tradici tedy spadá mj. i rituál.

1.2.2. Sociologie rituálu

„*Rituál a ritualizované chování jsou součástí lidské zkušenosti a domnívám se, že stále tvoří podstatnou část našeho života*“, sděluje nám ve své práci Petra Prokešová a já jsem stejného názoru. Takovéto jednání pomáhá ne jen člověku samotnému, ovšem i lidem jako společenskému celku, co se týče komunikace. V dnešní společnosti se stále objevují různé oslavy, oslavování svátků a dalších aktivit, při nichž se chceme odreagovat a tak trochu pozměnit každodenní rutinu, sejít se s blízkými a na chvíli vytěsnit problémy každodenního života.¹⁰ Během oslav si

---

⁶ Slovník sociologických pojmů, s. 194

⁷ HUDEČKOVÁ, Lucie. *Význam rituálů v životě rodiny 21. století* [online] 10. 12. 2009. s. 22 [2017-04-06]

Dostupné z:

https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiE0_6xkZDTAhXLBywKHf6XA5IQFggYMAA&url=https%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fth%2F146219%2Fpedf_m_b1%2FDiplomova_prace__Hudeckova_rod._ritualy_21.stoleti.doc&usq=AFQjCNEugoLyIb0IQmmjvGeXxqKL97yLQ&bvm=bv.151426398,d.bGs&cad=rjt Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí práce Tomáš Dvořáček. (Dále pouze *Význam rituálů v životě rodiny*)

⁸ HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. (2004) Citováno dle: *Význam rituálů v životě rodiny*.

⁹ *Význam rituálů v životě rodiny*. s. 14

¹⁰ PROKEŠOVÁ, Petra. Místo rituálů v současné rodině [online] 19.2. 2008. s. 23. [cit. 2017-04-14] Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjWvbn40ezTAhXDuhQKHVPCBJ0QFggkMAA&url=https%3A%2F%2Fis.cuni.cz%2Fwebapps%2Fzpp%2Fdownload%2F15000584>

člověk odpočine, zjistí novinky týkající se svých blízkých, uvolní se a může načerpat nové síly.

Nechci však zmást čtenáře. Slovem rituál se nerozumí náhodná, ovšem právě naopak pravidelná činnost prováděná opakovaně s hlubším významem, který nám po jejím splnění poskytuje. Právě ona jistota, že se tato akce nezmění a že se bude konat znovu a znovu, poskytuje pocit bezpečí a jistoty.¹¹ Rituály samy o sobě mohou mít různorodý průběh, nemluvíme však o nahodilé činnosti.

Když se nad touto problematikou více zamyslíme, dojde nám, že velká většina našich rituálů je vlastně úzce spojena s našimi činy každodenního charakteru. I když bychom je zprvu za rituály neoznačili, po přečtení výše představených definic si začneme uvědomovat, že hodně z nich mezi ně patří a že někdy můžeme i cítit potřebu je provozovat. Mnoho jich totiž provádíme bez přemýšlení.

Snídaně představuje dobrý příklad jednoho z mých rituálů. Vykonávám zažitý zvyk každé ráno a nepřemýšlím nad tím, že bych ho třeba vynechala. Při prvních soustech dne se trochu víc probudím a naladím na nadcházející události. Do kuchyně mířím automaticky. Také bych mohla zmínit odpoledne strávené s kamarády nad společným šálkem kávy. Oblíbenou zvyklost bereme jako chvíli odpočinku a co především, jako čas, kdy se poznáváme více a lépe a kdy utužujeme náš vztah. Jakmile nedopadne schůzka v kavárně, domluvíme jiný společný plán, hlavně abychom se sešli.

Našli bychom i další procesy, jimiž si lidé procházejí bezmyšlenkovitě – od pozdravení, přes porovnání papírů pro pocit pořádku až po společné vaření (viz 3.1.2). Samozřejmě se s povahou a gustem člověka podoba obřadu mění, význam se ovšem zachovává. Stále nám potvrzuje, že se nic nezměnilo a že se na to můžeme spolehnout.

1.3. Od historie po dnešek

Petra Sobotková se ve své práci zajímala o rituály obecně, zaměřila se na problematiku rituálů v dnešní době a zkoumala také průběh rituálů v minulosti. Při tomto porovnání jí jasně vyšlo, že dříve se obřad více spojoval s náboženstvím a s vírou v nadpřirozeno, zatímco dnes se rituály dostaly více do světského života.¹²

V minulých dobách tvořil obřad neodlučitelného průvodce životem. V současnosti se zvyky poněkud změnily, ovšem člověk pořád hledá něco, v co by mohl věřit, nějaký úkon, skrz nějž by mu věci dávaly smysl. I když jsou tedy některé tradice na ústupu, rituály budou mít vždy čestné místo v životě člověka – bytosti, která touží po jistotě. Rituály lidi ujišťují, že patří do určité skupiny, a zároveň stmelují kolektiv, ať už jde o rodinu anebo jinou sociální skupinu (např. partu kamarádů) v jakékoli době.¹³

8&usg=AFQjCNG-sqUxw2usFBvriTT0ux11K_Ej7A&cad=rjt Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Katedra psychologie. Vedoucí práce Lenka Šulová.

¹¹ *Význam rituálů v životě rodiny*. s. 22

¹² SOBOTKOVÁ, Petra. *Místo rituálů v současné rodině*. [online] 12.12. 2003. s. 20-21. [cit. 2017-04-15] Dostupné z: https://is.muni.cz/www/344438/7159323/diplSobotkova_-_Ritualy.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Katedra psychologie. Vedoucí práce Lenka Šulová.

¹³ *Tamtéž*. s. 23

2. Udržování rodinných tradic

Každá rodina si udržuje zvyky, které si upravila k obrazu svému. Ve společných tradicích se odráží obraz celé této skupiny. Rodinný rituál vlastně vytváří podobu rodiny jako celku a tato tradice je zapsána v podvědomí všech členů. Je zakořeněna v jejich myslí a málokterý faktor ji může ovlivnit.¹⁴ Tvoří jakýsi dojem, jež zanecháme, určitou součást naší povahy.

Společné rituály také napomáhají při výchově dětí - dobře během jejich provozování pochopí určitá nepsaná pravidla a naučí se, jak fungují morální zásady¹⁵ (např. příprava jídla a následný úklid nebo společné poslouchání hudby, viz role rodiny 1.1.2.).

2.1. Různé aktivity udržující rodinné vztahy

Ačkoliv si ne každý tento fakt uvědomuje, mnoho krásných vzpomínek na dětství tvoří právě rituály. Jsou to společné snídaně a obědy s rodinou, či každoroční oslavy babiččiných narozenin, na něž poté člověk v dospělosti vzpomíná. I takové zážitky se podílejí na vytváření našeho vlastního Já a bezpochyby ovlivňují naši identitu.¹⁶ (viz 1.2)

Mezi jedny z nejzákladnějších a nejvíce zažitých zvyků, které v rodině provádíme, patří¹⁷:

- Uvítací rituály při příchodu a odchodu z domu
- Rituály ukládání ke spánku
- Rituály při oslavách (např. slavení narozenin a svátků, zasnuby a svatba)

Ráda bych více rozvedla poslední poznámku o společných slavnostních událostech. Zaměřím se na ně z hlediska stolování.

Každý z nás určitě ví, o co se jedná, když se plánuje **narozeninová oslava**. Obvykle oslavenec dodrží alespoň jednu aktivitu, a to sfouknutí všech svíček na dortu jedním dechem – rituál pro splnění našich tajných přání. Samotný dort se stal symbolem oslavy a tento dezert jasně představuje určitou slavnost.

Po ukončení studia většinou absolvent zve své blízké na oběd či večeři, z vlastní zkušenosti mohu podotknout, že takové akce jsou téměř samozřejmostí. Sama jsem několikrát slavila **promoce** a o pár let později i svatby s mými sestřenkami a tyto akce si každý užívá. Společné jídlo nám zkrátka evokuje oslavu radostné události a také setkání s rodinou.

Svatba také patří mezi jeden z nejdůležitějších mezníků života. I během ní se určité rituály přenáší z generace na generaci. Vezměme jako příklad hostinu. Také následujeme už generacemi dané zásady. Novomanželé sedí na takto výjimečné události v čele, a jak bývá zvykem, rodiče zaujímají místa hned vedle nich stejně jako

¹⁴ *Význam rituálů v životě rodiny*. s. 11

¹⁵ *Tamtéž*. s. 12

¹⁶ *Tamtéž*. s. 23

¹⁷ *Význam rituálů v životě rodiny*. s. 24

svědci, tito lidé totiž představují pro muže a ženu ty nejbližší. Při prvním společném jídle obvykle pár jí z jednoho talíře, což symbolicky patří mezi jednu z prvních společně prováděných aktivit. Také menu se často na svatbách neliší (pokud nejde o modernější svatbu) a hosté si mohou pochutnat na polévce s knedlíčky a na typickém poschodovém dortu, jenž právě oddaný pár rozkrojuje jako první. Rituály tohoto druhu zkrátka vykonává většina novomanželů s vyhlídkou toho, že jejich splnění patří do budoucího šťastného života stráveného spolu.

Kniha **Kouzlo rodinného stolu** bezpochyby představuje další dobrý příklad. Sám název naznačuje, jak pozitivní vliv má společné stolování na rodinu, a zde se autorka snaží pomoci k pohodové náladě u stolu pomocí zajímavých, neobvykle nazvaných a hezky popsaných receptů. Sama uvádí, že její maminka vždy brala vaření podle rodinných receptů jako „*nezbytí, jako garanci víry v rodovou pospolitost.*“¹⁸

Chtěla bych přidat také osobní komentář. I když se v naší rodině žádné speciální chody s tajnou recepturou nepřipravují, stále vidím tradice a zachovávání rodinné kuchyně jako neviditelnou sílu udržující blízký vztah mezi matkou, dcerou, babičkou a dalšími členy rodiny. Uvědomuji si, že jiné názory se mohou velmi odlišovat.

2.2. Problémy současných rodin

Dříve tvořila rodina základ státu, dnes se již názory trochu změnila a pohled na založení rodiny se liší. Děti narozených v nesezdaném páru přibývá stejně jako partnerů, kteří se shodnou v otázce budování kariéry, a kteří spolu žijí bez dětí. V současnosti tedy přibývá více bezdětných párů z různých důvodů, mezi něž patří pracovní postavení nebo finanční náročnost.¹⁹

V důsledku touhy po kariéře rodina postupně ztrácí své původní funkce, především *socializačně-výchovné*, kterou teď vykonávají školy a také jiné organizace.²⁰ Jinými slovy žena také odjíždí za prací a na děti nezbyvá tolik času.

Dezintegrace neboli rozpadání patří mezi další problémy moderní rodiny. Počet okamžiků, kdy se všichni rodinní příslušníci vidí, svěřují se jeden druhému, nabízejí pomoc a fungují jako celek, ubývá. U některých společná mluva postupně úplně mizí. Často si také rodiče plánují jiné aktivity mimo rodinný kruh, čímž jsou děti nuceny najít si vlastní zábavu. Musí si poradit samy a tak se osamostatňují dřív, než by měly.²¹

---

¹⁸ KUBÁTOVÁ, Marie. *Kouzlo rodinného stolu*. Praha: Sláfk, 2003. s. 6. ISBN 80-86631-05-2.

¹⁹ PÍŠKOVÁ, Ivona. *Proměny současné postmoderní rodiny* [online]. Zlín, 2009. str. 21 [cit. 2017-04-16].

Dostupné z:

http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/9167/p%C3%AD%C5%A1kov%C3%A1_2009_bp.pdf?sequence=1

1. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Leona Hozová.

²⁰ DÚPALOVÁ, Eva. *Rodina v historickém kontextu* [online]. Brno, 2010 strana neuvedena; kapitola 3. [cit.

2017-05-11]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/252247/pedf_b/Rodina_v_historickem_kontextu__Eva_Dupalova.txt. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra Didaktických Technologií. Vedoucí práce Tomáš Dvořáček.

²¹ KRAUS (1998) Citováno dle: DÚPALOVÁ, Eva. *Rodina v historickém kontextu* [online]. Brno, 2010 strana neuvedena; kapitola 3. [cit. 2017-05-11]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/252247/pedf_b/Rodina_v_historickem_kontextu__Eva_Dupalova.txt. Bakalářská práce.

Na druhou stranu (jak jsem již zmínila) každý hledá určitý smysl života a mnozí stále považují zplození potomka za své poslání. Vědomí o blízkosti nejbližších je stále velmi důležité pro lidskou bytost, jakožto společenského tvora, jenž nežije sám, ale v obklopení ostatních. I když člověk v průběhu dějin minulého století převedl určitá práva a povinnosti na stát, rodinu si chce stále vychovávat sám.²²

Jakými problémy tedy může rodina procházet? Mohly bychom jich najít spousty, chtěla bych však zmínit především demografické aspekty, mezi něž patří *bezdětnost, klesající porodnost a sňatečnost a rozvodovost*.²³

Jak jsem již výše uvedla, kariéru v dnešní době více a více žen považuje za důležitější než zplození potomka. Neustále se vyvíjející tlak a soutěživost na trhu tedy způsobuje, že se z ženy vůbec nestane matka. Mateřská dovolená by jí velmi omezila nebo úplně zamezila v udržení vysoce postaveného pracovního místa. Ženy, jimž byl udělen vysokoškolský titul a které se plánují více soustředit na profesionální úspěchy, se tedy více rozhodují, zda otěhotnět. Když už si dítě pořídí, většinou pouze jedno.²⁴

Příchod antikoncepce také pozměnil velikost současných rodin. Rodiče si poté mohou lépe naplánovat, kdy se začnou o miminko snažit. Jakmile navíc žijí v nevelikých bytech a jejich finanční možnosti jim nedovolí kupovat větší, zůstává domácnost spíše menší. Více dětí by prostě nechtěli kvůli nedostatku prostoru.²⁵

Ruku v ruce s otázkou tříčlenné rodiny jde samozřejmě i dotaz, zda se jediné dítě chová jinak než dítě s několika sourozenci. Sama jsem vychovávána jako jedináček a nemohu říci, že bychom se měli špatně nebo že bychom společně nějak hůře vycházeli v porovnání s početnějšími rodinami. O takovém problému (či výhodě) by se dala napsat další seminární práce, já se jím ovšem více zabývat nebudu.

Zároveň bych chtěla poznamenat, že v dnešní době se spíše řeší zvyšující se číslo lidské populace a problémy nedostatku potravin s nimi spojenými než menší porodnost. O těchto kauzách se často dozvídáme z tisku a zpráv. Žen kariéristek nejspíše skutečně přibývá, ne však v mém okolí. Já, jakožto obyvatel menšího městečka a student střední školy, vidím kolem sebe pořád více dětí a čím dál tím více žen kolem mě plánuje miminko. (Nemyslím přímo mé vrstevníky, spíše ty z řad učitelek a mé příbuzné.) Sama osobně bych mohla spočítat na prstech jedné ruky počet lidí, kteří se rozhodli do rodičovství vůbec nejít. Nedokážu ovšem posoudit celorepublikovou situaci. Poměry ve velkoměstě se mohou výrazně lišit.

2.3. Vesnice versus město

Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra Didaktických Technologií. Vedoucí práce Tomáš Dvořáček.

²² *Tamtéž*, str. 22

²³ JANŮ, Václav. *Problémy současné rodiny* [online]. Brno, 2012. s. 40-45. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/19309/jan%20af_2012_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Blahoslav Kraus.

²⁴ *Tamtéž*.

²⁵ *Tamtéž*.

Chtěla bych provést krátkou exkurzi také do tohoto tématu. Lucie Esterková se mimo jiné ve své práci zabývala porovnáním rozvodovosti na vesnici a ve městě. Podle výsledků průzkumu Českého statistického ústavu se lidé z venkova nerozvádějí tak často jako ti z měst. Spokojenost v manželství je podmíněna mnoha aspekty, jedním z nich je právě i místo a okolí, v němž manželé přebývají.²⁶ (srov. 2.2)

Z jejího bádání jsem také získala představu o tom, jak často se rodiny k jídlu sejdou. U snídaně a večeře jí výsledky ukázaly, že se u stolu rodinní příslušníci potkají nejčastěji dvakrát do týdne. Večeře se poněkud lišila, protože k večeři se většinou mezi sebou vidí více. Zde vcelku nezáleželo na původu, jelikož odpovědi vesnických i městských obyvatel se téměř shodovaly. Jediný trochu větší rozdíl se objevil u společných oslav – v této části vesnice projevila větší zájem o setkání s celou rodinou, tedy i vzdálenějšími příbuznými.²⁷ Na aspekt rozdílného bydliště se podívám v dotazníku.

3. Společné stolování

Společné jídlo u rodinného stolu může brát každý jinak. Jedna rodina se zasvěcuje tomuto zvyku několikrát denně, jiná zase třeba jen jednou za týden. Mohu z vlastní zkušenosti říct, že opravdu každý na to pohlíží jiným způsobem. Co zůstává stejné, je důležitý význam této společně prováděné aktivity. Za mne nejhezčí vysvětlení problematiky jsem našla u paní Cramm:

„Rčení „Láska prochází žaludkem“ zná každý. Jídlo a pití nesouvisí jen s láskou - obojí má vliv i na naše soužití. Společné stolování ovlivňuje soudržnost rodiny. U stolu se všichni potkají, promluví si, zorganizují vše potřebné a vymění si informace. Děti srostou s rodinou, naučí se pravidla a pochytí mnohé ze života dospělých. Tím získávají pocit jistoty a bezpečí“²⁸. Sama považují posezení rodiny u jednoho stolu za příjemné chvíle. Když bychom navíc spočítali hodiny strávené u jídla, vyjdou nám velké čísla. Upravit si je proto ve výchovném hledisku je velmi užitečný nápad.

3.1. Během jídla

„Již v mladší době kamenné nešlo lidem jenom o zasycení; bývala to leckdy společenská událost. Svědčí o tom krásně zdobené a tvarované nádoby, někdy malované, jindy ryté a inkrustované, jindy zase leštěné do černa a vyhlazované.“²⁹ Slova Magdaleny Beranové ukazují, že ke stolování se měli už naši předci a to s náležitou parádou. Tato tradice se drží i v současné době. Snahou rodičů je spojit

---

²⁶ ESTERKOVÁ, Lucie. *Rozdíly v životním stylu současných českých rodin s dětmi mladšího školního věku na vesnici a ve městě* [online]. Brno, 2012. s.23 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/18894/esterkov%0c3%a1_2012_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Vedoucí práce Irena Ocetková.

²⁷ *Tamtéž* s. 100

²⁸ CRAMM Dagmar von. *Vaříme pro děti: více než 250 jídel, která děti milují*. Praha: GRADA, 2008. s. 9 ISBN 978-80-247-2626-7. (Dále jen: *Vaříme pro děti*)

²⁹ BERANOVÁ, Magdalena. *Jídlo a pití v pravěku a ve středověku*. 1.vyd. Praha: Academia, 2005. s. 227. ISBN: 978-80-200-2498-5

aspoň čas od času všechny rodinné členy, aby se potkali u jednoho stolu, aby si aspoň občas popovídali a sdělili ostatním své zážitky a pocity z každodenního života. Právě nad dobrým chodem si tyto postřehy mohou říci. Můžou se i svěřit s problémy či obavami, nadcházejících hrozeb může být přece jen hodně: od písemky přes jednání v práci až po neshody s přítelem. Zkrátka, při doplňování energie prostřednictvím nějaké té pochoutky se může rodina uvolnit a užít si společný čas, i když ho někdy nemusí být moc, což někdy bývá i mým problémem.

O nedělní snídani, kdy se jedinkrát za týden potká celá rodina, vyprávěl například také Jiří Suchý. Přiznal, jak hodně si váží, že jeho synové a vnuci vaří a že se s rodinou alespoň někdy vidí.³⁰

3.1.1. Ano či ne snídani

Nalézt ten nejsprávnější názor na tak dlouho probírané téma je vcelku složité. Přemýšlet nad snídání z nutričního či sociologického hlediska? Ještě než předvedu příklady obou stran, chtěla bych obecně vysvětlit, proč se poslední dobou hodně řeší správná výživa, a to hlavně u těch nejmenších.

Jedná se především o zdraví, dnes mají lidé velký výběr potravin všeho druhu a hlavním problémem není hlad, ovšem správná volba. Děti by měly být zvyklé na velkou škálu jídla. Platí zásada, že čím pestřejší strava, tím zdravější dítě a tím lepší imunita.³¹

3.1.1.1. Ti pro

Mnoho studií odpovídá na otázku snídaně jednoznačně: Ano! Tvoří podstatný první krok do nadcházejícího dne, jenž by hlavně děti neměly opomíjet.

„Během noci dítě využívá energii k činnosti vnitřních orgánů, k udržení správné tělesné činnosti, dechu, srdeční činnosti atd. Snídání bychom měli získat 20-25% celkového dennímu (sic!) příjmu energie.“³² Také na dodržování pitného režimu se často upozorňuje – opravdu by se nemělo zapomínat. Když dostatečně nepijeme, nemoc nás může postihnout rychleji.³³ Jestliže ratolest odmítá sebemenší porci, hodilo by se ho přesvědčit, ať sní alespoň pár soust.³⁴

---

³⁰ SUCHÝ, Jiří. Textař, hudebník a divadelník, spoluzakladatel divadla Semafor. Televizní pořad Všechnoparty, ČT 1 dne 21.4. 2017 po 10. hodině večerní.

³¹ *Vaříme pro děti.* s.7

³² MRHÁČOVÁ, Lenka. *Výživa dětí staršího školního věku jako prevence chronických neinfekčních chorob* [online]. Brno, 2008 s. 24 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: is.muni.cz/th/105339/pedf_m/Vyziva_deti_starsiho_skolniho_veku_jako_prevence_chronickych_neinfekcnich_chorob.doc. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra rodinné výchovy a výchovy ke zdraví. Vedoucí práce Jitka Reissmannová.

³³ *Tamtéž.*

³⁴ NEKOLOVÁ, Petra. *Výživové zvyklosti u dětí mladšího školního věku* [online]. Brno, 2007 s. 8 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKewj5i-mziszTAhXHkiwKHebzBxQQFgggMAA&url=https%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fth%2F66136%2Ffsps_m%2F_diplomova_prace_.doc&usq=AFQjCNE-y5BQ0wGTsBALgokqg1QFGmbapA&cad=rjt. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií, Katedra sportovní medicíny a zdravotní tělesné výchovy. Vedoucí práce Iva Hrnčířiková.

„Snídaně je pro mnohé rodiny chvílí, kdy se vůbec poprvé sejdou.“³⁵
Protože každý poté žije svůj den jinak, právě ráno při prvních soustech dne se mohou všichni pod jednou střešou společně vidět a společně vytvořit jakýsi program následujících hodin. Mezi probíraná témata obvykle patří například špatné (či naopak dobré, veselé) sny nebo blížící se zkouška. Snídaně vlastně tedy funguje jako ranní rituál zbavující stresu a díky němu se člověk může připravit na nový den.³⁶

3.1.1.2. Ti proti

Zde zobrazuji druhý pól vyzdvihující spíše pocit jednotlivce nad efektivností ranního najezení:

Jelikož někteří nepatří mezi úplná ranní ptáčata, nemohou se přesvědčit k tomu, aby dobrovolně vstali dřív a najedli se i přes stále poněkud ospalá očička. Pokud je tomu tak, nemůžeme to po nich vyžadovat přes jejich odpor. Stále se ze svých radostí i starostí mohou vypovídat třeba večer (viz 3.1.2). Navíc kdyby ani tato možnost nevyhovovala, pořád zbývá víkend, kdy se mohou nasnídat kdykoliv. V tomto případě se prosazuje pravidlo: Když se opravdu nechce, nemůžeme nikoho nutit. Nositelé názoru, že snídani nutně nepotřebujeme, radí rodičům, aby svým dětem opravdu nenařizovali nic, co se jim ze srdce protiví.³⁷

Přemýšlela jsem, zda v dotazníku uvést i otázku týkající se právě snídani. Nakonec jsem tak neučinila, protože mnoho z těch, co odpovídali, zapadají do studentského statusu a v tomto období se na snídani často zapomíná. Hodně žáků a studentů (z mého okolí) ráno tak tak stíhá doběhnout do školy na čas, natož aby se doma ještě stíhali posadit ke stolu a doplnit živiny. Tomu se poté spíše věnují během první hodiny.

3.1.2. Další jídla během dne

I když se stane, že snídani všichni z domu vynechají, alespoň jedno společné stolování za 24 hodin bych jim doporučila. Dobu oběda nejspíše děti stráví ve školní kantýně³⁸, večer by však mohli zasvětit večeři doma. Zde může konečně přijít ta chvíle na sdělení zážitků, ta příležitost a ta možnost na převyprávění nových informací, co každý během dne posbíral. (Já osobně to takto praktikuji – večer patří sdělení novinek, co nového se stalo ve škole, a plánovaných akcích.) Rodiče tak zůstanou informovaní o aktivitách svých potomků a děti se zase rády vypovídají.

³⁵ KUNZE, Petra, SALAMANDER, Catharina. *Malé děti potřebují rituály*. Brno: Computer Press. a. s., 2011, s. 27. ISBN 978-80-251-3405-4 (Dále už jen: *Malé děti potřebují rituály*)

³⁶ *Tamtéž*.

³⁷ *Tamtéž*. Pozn.: Samozřejmě teď nemluvím o škemrání a vztekání se, jež k ničemu nevede. V takovém případě by si měl rodič spíše zjednat klid a ukázat autoritu, protože by se mohlo i stát, že děti přestanou chodit ke stolu úplně. Pevná ruka dle mého musí být.

³⁸ Poznámka autora: Já tam také každé poledne obědvám a nemohu si stěžovat. Vidám milý kolektiv kuchařek a navíc si tam mohu i popovídat se spolužáky či jinými studenty z našeho gymnázia a společně shrneme uplynulé dopoledne. Jsem ráda za takovou možnost a ráda na tomto místě trávím čas se svými přáteli, také už jsme si z toho vytvořili tak trochu rituál, čehož si vážím.

Na rozdělání pytlíku cereálií a polítku jogurtem nemůžeme nic moc zkazit. Odpolední či večerní chod už však vyžaduje větší přípravu. Když dcera či syn vyjádří zájem zapojit se do vaření, přiučí se ledacos nového. Rozvine si smysly, protože právě z kuchyně se line nejvíc vůní, naučí se manuální práci a také spolupráci. Navíc se postupně dozvídá, že krásné přísloví „Bez práce nejsou koláče“ opravdu platí. Vlastnoručně připravenou večeři si poté užije mnohem více. Jednoduše řečeno, v kuchyni se přiučí hodně.³⁹ Jak ovšem přibývá povinností a práce, spolupráce z kuchyně mizí. Některé domácnosti fungují jako tým, v jiných se však musí vaření ujmout vždy jedna a ta stejná osoba (viz 4.3).

3.2. Dítě při stolování

Nejlepší výchovou je jít sám příkladem, a to jak u stolu, tak i při jiných příležitostech ve společnosti dalších osob. Dítě většinou opakuje po rodičích. Když se tatínek chová spořádaně, nehltá ani nevyhazuje zbytečně velké nedojedené zbytky, syn má větší tendenci se k chodům chovat se stejnou úctou. Pokud se naopak dítě u stolu vídá s bratrem otesánkem, jenž nemá nikdy dost a hltá jedno sousto za druhým, pravděpodobně tuto taktiku jedení také zkusí.⁴⁰ Přesná hodina, kdy se mají všichni dostavit k jídlu, může také napomáhat k naučení pravidel a jejich dodržování. (srov. 4.4.1)

Vymezený čas by měl být všemi členy vnímán jako poklidný a všichni by se měli věnovat svým blízkým. Jednotlivci si samozřejmě mění zvyk po svém, dekorují např. stůl anebo si zapálí svíci, aby si společné chvíle ještě více vychutnali. Dítě v takto fungující společnosti brzy pochopí, že tato doba patří jen a jen jim a že v tomto prostředí se nemají čeho bát.⁴¹ Opakováním společného zasednutí ke stolu si mezi sebou vybudují důvěru a cítí se potom v takovém prostředí bezpečně (viz 1.3).

Takto daná pravidla se dětem celkem rychle zautomatizují, ovšem všeho moc škodí. Ke stolu určitě nepatří neustálé okřikování. Tyto chvíle jsou vyhrazeny k odpočinku a načerpání nových sil, napominání může přijít až později.⁴²

---

³⁹ *Malé děti potřebují rituály* s. 29

⁴⁰ SMÍŠKOVÁ, Regina. *Socializace dětí v mateřské škole* [online]. České Budějovice, 2010. s. 11 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: https://theses.cz/id/pb5t4r/downloadPraceContent_adipIdno_14935. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce Marta Franclová.

⁴¹ *Malé děti potřebují rituály* s. 31

⁴² *Malé děti potřebují rituály* str. 32/33

4. Praktická část

4.1. Metodika průzkumu

Pro praktickou část mého bádání jsem vytvořila dotazník, jenž mohl vyplnit prakticky každý. Díky tomu, že jsem se zabývala rodinnými vztahy, mí respondenti se skládali ze dvou generací – rodičů a také dětí, žáků a studentů.

Abych mohla objektivně posuzovat výsledky, zhotovila jsem dotazník na internetu⁴³, tam většinu dotazovaných tvořila především studentská věková skupina. Dále dostala můj dotazník třída IV.A (školní rok 2016/2017) ze Základní školy Komenského Ústí nad Orlicí a také několik známých mých rodičů.

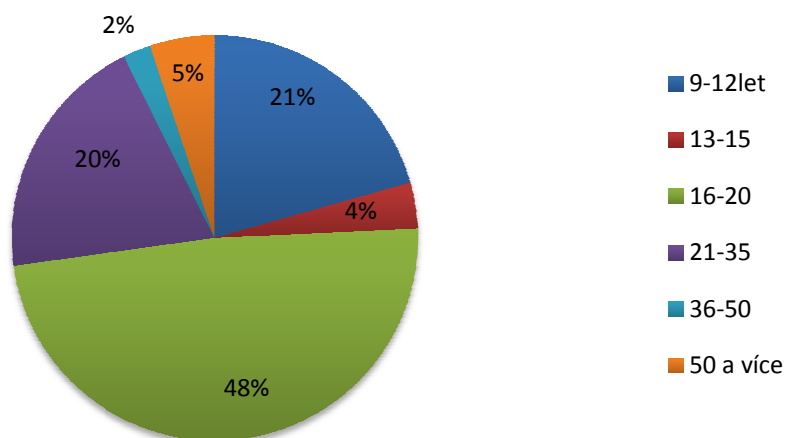
První čtyři políčka sbírala základní informace o lidech, kteří vyplňovali dotazník. Ptala jsem se zde na pohlaví, na bydliště (město či vesnice), na věk a na povolání. U dalších 9 otázek mohli odpovídající vybírat jednu správnou odpověď, u některých měli možnost více se rozepsat. Hodnotící otázky 14 – 16 nepatřily mezi povinné, hodně respondentů však i přesto odpovědělo.

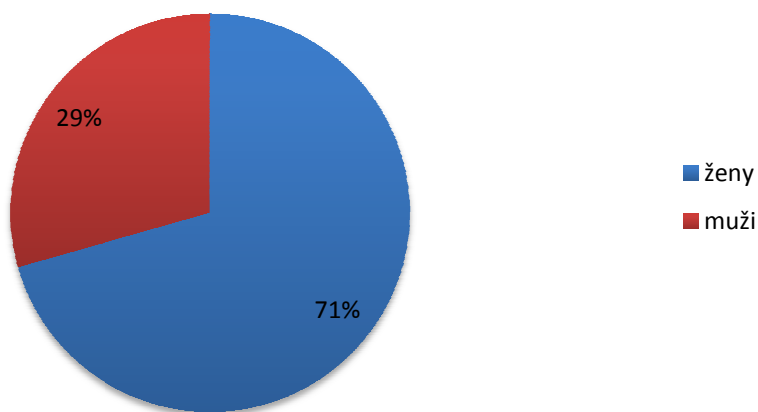
⁴³ Survio s.r.o. *Survio* [online] [cit. 2017-05-03] Dostupné z: <https://www.survio.com/cs/>

Celkem si čas na můj dotazník našlo 136 osob, z toho 96 žen (dívek) a 40 mužů (chlapců). Čtvrťáků studujících na škole Komenského bylo 28, ti tedy zastupují věkovou skupinu od 9 do 12. Mí vrstevníci (rozmezí od 16 do 20 let) vytvořili nejpočetnější skupinu.

Věk

Pohlaví

Počet žijících ve městě převažoval: 94 lidí. Z vesnice 42.

Kolonku žák/student odškrtno 107 tázaných, pracujících se objevilo 23 a nezaměstnaný jeden. Dále také svou responsí přispěly 3 ženy na rodičovské dovolené a 2 maminky na mateřské.

4.2. (Ne)pravidelnost rodinného stolování

Sejde se vaše rodina ke společnému jídlu?

Odpověď	Počet odpovědí	V procentech
a) Ano, nejméně dvakrát denně.	8	5,9%
b) Ano, většinou jednou denně.	38	27,9%
c) Ano, alespoň párkrát do týdne.	19	14,0%
d) Ano, o víkendech.	46	33,8%
e) Ano, nejvíce však tak jednou týdně.	8	5,9%
f) Spíše ne, jen při výjimečných situacích.	11	8,1%
g) Ne.	6	4,4%

Pokud porovnáme každodenní společné stolování obyvatel vesnice a města, vyjde nám vyrovnanost. 15 odpovědí a) či b) od lidí z vesnice a 30 od těch z města – když zvážíme poměr odpovídající těmto dvěma skupinám, stav zůstává v rovnováze. Můžeme vidět, že styl života neovlivňuje pravidelnost společného stolování. Dědina zde nerozhoduje o udržení pospolitosti.

Nikdo starší 35 let nezvolil možnost f) ani g). Při srovnání s kapitolou 3. usuzuji, že starší generace (tedy více rodiče než děti) se snaží, aby se rodina scházela se záměrem utužování vztahů a také z výchovných důvodů.

Pokud jste v předchozí otázce zvolili odpověď SPÍŠE NE či NE, nestolujete společně, protože:

Odpověď	Počet odpovědí
a) Jsme zaneprázdnění.	6
b) Nemáme dostatečně velký stůl.	0
c) Nemáme potřebu jíst společně.	8
d) Jiné	3

Pouze 12,5% dotazovaných odpovědělo, že spíše ne anebo vůbec jejich rodina nestoluje dohromady, patřila sem především skupina žáků/studentů (14 odpovědí) a zbytek tvořili pracující (3 odpovědi).

Ti poté měli možnost uvést, proč je tomu tak:

„Jsme zaneprázdnění“ uvedli 4 lidé, všichni studenti ve věku 16-20 let. Vrátil jsem se ke kapitole 2.2. Dotazník potvrdil, že dospívající se tolik neangažují v rodině. Důvodem by tedy mohla být dezintegrace, není to však pravidlem. Jelikož se jedná o věk, kdy muži dospívají, určitě by stálo za to zvážit také období puberty a s ním spojené projevy. Mladí chlapci mohou být ve stadiu, kdy považují příliš mnoho času stráveného s rodinou za trapné, což se může během následujících let změnit.

Velikost stolu zřejmě u nikoho nepředstavuje problém.

„Nemáme potřebu jíst společně“ zaškrtnulo 9 mužů a žen v rozmezí 9 – 35 let. Zde bych chtěla opět poukázat na kapitolu 2. I když se mi nedostalo podrobnějšího vysvětlení, proč necítí potřebu sejít se společně, spojila bych jejich důvody s dnešním pracovním nasazením. Jak jsem již uvedla, kariéristů dnes přibývá a důležitým aspektem jsou výsledky a odvedená práce, nikoliv přítomnost všech členů domácnosti u jídla. Manželé se tak mohli od svých dětí vzdálit a rituál společného stolování vyřadit z jejich tradic. Mohou se samozřejmě objevit i jiné důvody, já se přikláním především k uvedeným příčinám.

Dále se mi dostalo takovýchto odpovědí:

„Každý jíme v jinou dobu, jsme v práci ve škole, nesejdeme se.“ (viz předchozí odstavec)

„Naši se rozvedli.“ Objevila se pouze jediná odpověď související se zvýšenou rozvodovostí.

„Spíše společně koukáme na televizi.“ V posledním případě rodina nejspíše neklade velký důraz na zasednutí k jednomu stolu, ale jiné aktivity spolu zřejmě podniká.

4.3. Spolupráce

Kdo u vás vaří?

Odpovědi	Počet odpovědí	V procentech
a) Členové rodiny se střídají.	43	31,6%
b) Skoro vždy mamka.	70	51,5%
c) Skoro vždy táta.	2	1,5%
d) Pracujeme jako tým,	16	11,8%
e) Téměř nevaříme, najíme se v restauraci anebo si jídlo objednáme.	0	0,0%
f) Někdo jiný.	5	3,7%

Téměř polovina uvedla, že úkol vaření zastává více než jeden člen rodiny (59 ze 136 tázaných zaškrtnulo buď „Členové rodiny se střídají“ anebo „Pracujeme jako tým“).

Ani na muže nemůžeme zapomenout, jelikož i přes menší zastoupení v mém dotazníku (přibližně 1:3 v porovnání se ženami) vybralo kolonku a) 14 chlapců a mužů mezi 9. a 35. rokem života. 7 jich také odškrtnulo možnost d) (společně s 9 ženami).

Dotazník odhaluje, že průměrně asi jedna polovina domácností začleňuje celou rodinu do rituálu společného stolování i s přípravami. Z toho vyplývá, že ne každé dítě se v kuchyni může ledačemu přiučit – jde spíše o každou druhou ratolest.

Ostatní informace, které jsem obdržela:

„Pro sebe vařím sám, jinak mamka pro ostatní.“

„Maceška Iva ☺“

„Sama, přítel“

„Manžel“

4.4. (Ne)účinnost striktních pravidel

4.4.1. Pevně daná doba jídla

Platí u vás přesný čas na obědy/večeře?

Odpověď	Počet odpovědí	V procentech
a) Ano, dochvilnost je u nás samozřejmá.	6	4,4%
b) Ano, ale občas pozměňujeme čas, aby všem vyhovoval.	51	37,5%
c) Spíše ne, vždy jíme v jinou dobu.	62	45,6%
d) Ne, každý se nají, kdy potřebuje.	17	12,5%

Všichni, co zvolili „Ano, dochvilnost je u nás samozřejmá“, také řekli, že je společné stolování baví či že jim nevadí. Zároveň ohodnotili atmosféru nejméně 4 body (až na jednu výjimku, kdy slečna dala pouze 1 bod, zakroužkovala však, že ji společné zasednutí nad jídlem nevadí).

Na druhou stranu striktní pravidla se nakonec neprokázala jako faktor sjednocující rodinu. Pouhých 5 osob ze všech 62, které se neřídí pevně stanoveným časem, řeklo, že společné stolování moc nemusí. Ostatní – tedy většina – si to u stolu s rodinou užívají a atmosféru hodnotí nejhůře 3 body (našla se jen 1 dívka hodnotící číslem 2). Přísná ruka se tudíž ne vždy vyplatí. Ať už zasedáte na stejnou židli v tu stejnou dobu anebo přilétnete na oběd každou sobotu v jinou dobu, nálada u jídla může být příjemná.

4.4.2. Pocit pohody mezi rodinnými příslušníky

U stolu:

Odpovědi	Počet odpovědí	V procentech
a) Nikdo nemluví, nemá potřebu.	5	3,7%
b) Nemluvíme, sdělení novinek počká po jídle.	13	9,6%
c) Koukáme na televizi/čteme noviny.	15	11,0%
d) Společně si povídáme.	103	75,7%

Tři čtvrtiny všech respondentů potvrdily, že rodiny společně strávený čas opravdu věnují sobě a že si povídají. Říká to jak žák základní školy, tak náctileté dívky i kluci a také starší, zkrátka alespoň několik zástupců ze všech věkových skupin vybralo za d). Když už rodina stráví čas oběda (/večeře) spolu, využije ho ke společné interakci.

4.5. Soudržnost mimo rodinný stůl

Po společném jídle:

Odpovědi	Počet odpovědí	V procentech
a) Podnikáme spolu další aktivity.	19	14,0%
b) Zůstáváme u stolu a ještě dlouho povídáme.	31	22,8%
c) Většinou se všichni ihned rozutečeme.	73	53,7%
d) Nejíme společně.	13	9,6%

Nejvíce rodin u stolu po dojezení moc dlouho nevydrží. Zřejmě nezáleží, zda je člen rodiny zrovna na mateřské dovolené či zda je to žák nebo student, jelikož možnost c) zaškrtovali jak žáci/studenti, tak i pracující a také dvě ženy na rodičovské dovolené.

„Nejíme společně“ zde vybral pouze jeden pracující a zbytek žáci a studenti. Může zde jít o již zmíněné období dospívání, k tomu však nemám dostatek důkazů a podkladů, proto jen přidávám vlastní názor.

4.6. Obřady jednotlivých rodin

Udržujete při stolování určité tradice nebo rituály?

Odpověď	Počet odpovědí	V procentech
a) Ano	24	17,6%
b) Ne	112	82,4%

Mnoho lidí si nejspíš ani neuvědomuje, že stolování může představovat rituál. Někteří však i přesto přišli s často velmi nápaditými odpověďmi. Protože podle mého všechny stojí za zmínění, vypsal jsem každou jednotlivou tak, jak zazněla:

„Popřejeme si dobrou chuť.“ (9x)

„Popřejeme si dobrou chuť a jsme během jídla zticha.“

„Chytíme se za ruce a popřejeme si dobrou chuť.“

„Pomodlíme se.“ (2x)

„Ťukneme sklenicemi a popřejeme si dobrou chuť.“ (2x)

„Zapálíme si svíčku.“

„Při výročí a svátcích máme přípitek a proslov.“

„Popřát dobrou chuť; při štědrovečerní večeři pokládáme pod talíř šupinu.“

„Říkáme modlitbu před jídlem a provádíme speciální „pokřik“ na dobrou chuť. Při tom na stole musí být vždy zapálená svíčka.“

„Popřejeme si dobrou chuť, o víkendech míváme klasické polévky, prostírání a ubrus.

Nechybí kočky na parapetu a u stolu.“

„Spojíme ruce a nahlas třikrát říkáme dobrou chuť.“

„Všichni sedíme na to stejném místě, které máme vyhrazené.“

„Popřání dobré chuti a mamka s tatškou si dají pusu.“

Klasický zvyk popřání dobré chuti je chápán jako slušnost. Právě u stolu mají děti skvělou příležitost ho okoukat od ostatních a velmi rychle si ho osvojit, aby se poté vyhnuli situaci, kdy by se o nich říkalo, že jsou nevychované. (viz 3.1.2)

Již zmíněnou zapálenou svíčku preferuje vcelku hodně lidí. Měla by symbolizovat mír a hlavně klid, jež se rodiče snaží nastolit. Také chycení se za ruce či modlitba představují spojení s něčím (a někým), na čem nám záleží, a díky tomu si členi rodiny uvědomí, že mohou být šťastní už jen proto, že jsou opět spolu. I klasické víkendové polévky odkazují na pravidelnou oblíbenou činnost, díky níž se cítíme dobře a víme, že jsme mezi svými. (viz 1.3)

4.7. Význam stolování během důležitých dnů

Během svátků, výročí a jiných významných dnů:

Odpovědi	Počet odpovědí	V procentech
a) Rodina se sejde ke společnému obědu či večeři.	125	91,9%
b) Nejíme doma, navštívíme restauraci.	9	6,6%
c) Nescházíme se.	2	1,5%

Významné dny tráví všichni pod 20 a všichni starší 35 let s rodinou. Na tento dotaz totiž odpověděly pouze 2 ženy ve věku 21 – 35 odpovědí za c). Opět bych zde chtěla poukázat na fakt, že rodiny (především rodiče) mají zájem o společné chvíle strávené spolu, proto pořádají oslavy, kam s nimi jdou i děti. (viz kapitola 2)

17 lidí v jedné z prvních otázek mého dotazníku uvedli, že se s rodinou u stolu neschází anebo jen ve výjimečných situacích – z nich se pouze 2 během významných dnů s rodinou vůbec nesejdou a jen jediný člověk (jenž také s rodinou moc často u stolu nezasedá) vyrazí s rodinnými členy během důležitých dnů do restaurace. Můžeme tedy jasně vidět, že opravdu téměř každý poobědvá či povečeří se svými příbuznými alespoň při významných událostech, bez ohledu na bydliště na vesnici či ve městě.

4.8. Vnímání společného jídla jednotlivými členy

4.8.1. Oblíbenost

Společné posezení u stolu s rodinou:

Společné posezení	Počet odpovědí	V procentech
a) Mě baví, užívám si ho.	69	50,7%
b) Mně nevadí.	51	37,5%
c) Moc nemusím, obvykle se najdou důležitější věci na práci.	10	7,4%
d) Nemám rád, změnil bych to.	0	0,0%
e) Nejíme společně.	6	4,4%

Možnost d) si nevybral vůbec nikdo. Přidala jsem odpovídajícím možnost uvést, co by například na stolování u nich doma pozměnili, všichni však mají společné jídlo rádi nebo ho nějak přečkají anebo vůbec nepoobědvají/nepovečeří spolu. Mezi ty, již by čas u jídla raději strávili nějakým lepším způsobem, se neřadí nikdo nad 35 let a pouze jeden muž ve věku 21 – 35 let. Nejvíce tedy zvolili odpověď c) mladí, přesněji ve věkovém rozmezí 9 – 20 let. (Znovu bych chtěla poukázat na problém poukazující na dezintegraci. Především mladší členi s časem stráveným s rodinou již tolik nepočítají. Jedná se ovšem jen o jednu z možných příčin.)

4.8.2. Uvolněnost

Atmosféra při společném jídle je: (1 - špatná; 5 - velmi uvolněná a pohodová)

Body	Počet odpovědí	V procentech
1	3	2,2%
2	8	5,9%
3	15	11,0%
4	61	44,9%
5	46	33,8%

3 ženy přidělily pouze 1 bod, a to dvě ve věku mezi 16 a 20 lety a jedna v rozmezí 21 – 35 let. Dvě z nich uvedly, že společně nestolují. U třetí však není tak jednoduché odůvodnit, proč doma nálada zřejmě trochu vážne, jelikož tato respondentka odškrtnla, že se rodinní

příslušníci nad jídlem sejdou alespoň párkrát do týdne a také že ji společné stolování baví a užívá si ho. Zde se spíše jedná o jednu z výjimek.

Bodem 5 nejčastěji hodnotily ženy mezi 16. a 20. rokem (přesně 18, souvisí to však poměrem věku odpovídajících). Často se také nejvyšší hodnocení vyskytovalo u dívek věkové skupiny 9 – 12 let. 3 nejstarší ženy z dotazovaných (tedy věk 50 a více) by také atmosféře udělily nejvyšší možný počet bodů, stejně jako 2 žáci a 2 pracující muži.

4.8.3. Povědomí o životech ostatních členů

**U oběda/večeře se dozvídám o novinkách ostatních:
(1 - vůbec nedozvídám; 5 - dozvídám, vždy si sdělujeme zážitky)**

Body	Počet odpovědí	V procentech
1	10	7,4%
2	11	8,1%
3	36	26,5%
4	35	25,7%
5	41	30,1%

Zde můžeme pozorovat velmi vyrovnaný stav výsledků. 1 bod přidělilo 9 dívek a žen mezi 16. a 35. rokem a jeden náctiletý student. Na nejvyšším hodnocení se podílely všechny věkové kategorie. Průměrně se tedy člen rodiny alespoň okrajově zmíní o událostech, které se mu nedávno staly a svěří je svým blízkým.

4.8.4. Význam jedení dohromady

**Považuji společné stolování za přínosné:
(1 - zbytečné; 2 - spíše obtěžující; 3 - někdy docela vhodné;
4 - vcelku užitečné; 5 - velmi přínosné)**

Body	Počet odpovědí	V procentech
1	3	2,2%
2	3	2,2%
3	22	16,2%
4	48	35,3%
5	57	41,9%

Další poznatky vyplývající z posledního dotazu shrnu a porovnáám v příští podkapitole.

4.8.5. Další poznámky

Bylo 58 takových, kteří u posledních tří otázek hodnotili atmosféru, zjišťování novinek a přínosné stolování body nejvyššími (tedy 4 a převážně 5).

Z těchto respondentů si u stolu většinou povídá 47 z nich a téměř všichni (až na jedinou výjimku) se schází alespoň o víkendech nebo i více – 5 dokonce odpovědělo, že s rodinou poobědvá či povečeří nejméně dvakrát denně. Můžeme tedy vidět, že spokojenost a komunikace u stolu je spojena s pravidelností stolování.

Dalších 5 se během jídla kouká na televizi a 1 člověk s rodinou vůbec nemluví. Tento poslední tázaný mě zaujal. Ohodnotil totiž všechny tři otázky nejvyšším číslem, a zároveň odškrtnul políčko „U stolu nemluvíme, sdělení novinek počká.“ Moc si tedy nedokážu představit, jak se o zážitcích svých blízkých dozví.

Obecně dotazník objevil, že bydliště nehraje velkou roli. Odpovědi se střídaly. Vesničanů bylo celkem 42 a obyvatel města 96. Když se ke mně ve výsledku dostalo nejvyšší hodnocení od 17 lidí z vesnice a od 41 osob z města, stále se poměr více méně zachovává. Takže jestli vám někdo říká, že už jen na vesnicích rodiny drží pospolu, nemusí to být nutně pravda. Skutečně nevidíme téměř žádný rozdíl a ve městech se rodinná soudržnost snaží udržovat stejně jako jinde.

Několikrát jsem také zaregistrovala vcelku rozdílné hodnotící odpovědi např. kombinace jako:

4 1 1, také 1 5 5 nebo 4 1 5 či 5 1 4.

V prvním případě se studujícímu muži líbí pouze atmosféra, ovšem se sdělováním informací a užitečností stolování už je to horší. U nich doma se ke společnému jídlu sejdou jen ve výjimečných situacích, a co se týče mluvení, to počká na později.

U další osoby, tentokrát studující ženy, společné posezení zřejmě není úplně příjemné, jelikož atmosféře udělila pouze jeden bod. Podle dalšího hodnocení si však jejich rodina během oběda/večeře hodně popovídá. Jí samotné to zřejmě dokonce vyhovuje, což vyplývá z poslední nejvyšší známky 5.

Třetí situace naznačuje, že tázaná pracující žena bere atmosféru rodinného stolu pohodově, jelikož se při jídle dívají na televizi. Uvedla ovšem, že se moc často nesejdou, takže zřejmě když už k setkání sejde, tak se členové rodiny dobře baví.

Poslední případ studující ženy mne trochu překvapil, jelikož dozvídání novinek ohodnotila tím nejnižším možným stupněm, při čemž u ní doma se nad jídlem schází každý víkend a společně si povídají.

Uvedené případy bychom mohli počítat mezi výjimky potvrzující pravidlo. Objevilo se pár poněkud rozporuplných otázek, nepřikládejme však na ně velkou váhu. Statistické výsledky udávají lepší přehled a věrohodnější výsledky.

5. Závěr

5.1. Co badatel zjistil

Dotazník potvrdil, že stolování patří ve většině rodin k samozřejmé aktivitě. Společné obědy či večeře považuje téměř každý za obvyklou činnost (přes 80%). Společný stůl tedy alespoň párkrát do týdne sjednotí rodinu. V opačném případě není důvodem zvyšující se rozvodovost, jak by teoretická část napovídala, jde především o zaneprázdněnost. Členové rodiny zkrátka nestaví stolování na vrchol pyramidy svých potřeb, spíše se soustředí na jiné činnosti. Nepovažují ho za přínosný. Tím se nevyklučuje, že by rodina spolu netrávila žádný čas, ale z hlediska tématu této práce se asi 12% všech vztahů mezi členy přetrhává.

Co se týče spolupráce, průměrně každá druhá rodina pracuje dohromady při přípravě chodů. Polovina všech dotazovaných nechává úkol vaření na matce. V těchto rodinách si děti učení hrou nemůžou zkusit, protože se do přípravy neangažují.

Účinnost striktních pravidel se zde neprokázala. Pevně stanovený čas nijak neovlivňuje oblíbenost stolování u rodinných příslušníků. Právě trochu naopak – ti, kteří si určí dobu oběda (/večeře) podle toho, jak jim to vyhovuje, se cítí u stolu pohodově a uvolněně.

Po dojení už spolu největší část dotazovaných nic nepodniká. Každý si potřebuje vyřídit svoje záležitosti, a tak si asi jen pětina vydrží nějakou chvíli povídat a ještě menší část odpovídajících spolu vyrazí provozovat další aktivity.

Necelá pětina uvedla, že provádí u jednoho stolu určité rituály. Nejčastěji zmiňované popřání dobré chuti podle mého říká více lidí, nejspíše si na něj tolik zvykli, že si to už ani neuvědomují. Několik jedinců potvrzuje, že rituál si každý může vést, jak chce on sám, a že každý si ho upraví způsobem sobě příjemným. Přesně tak by obřady měly fungovat.

Významné události stále vidíme jako momenty, jež si chceme užít společně s příbuznými, a převážná většina se s nimi právě ve slavnostní dny schází, třebaže jindy jim to nevyjde. Když už se vidí, tak si užívají a baví se. Skoro celých 90% osob, které společně poobědvají či povečeří s blízkými, považují stolování v kruhu rodiny za vcelku příjemnou aktivitu.

Atmosféru při chvílích, kdy jí spolu, hodnotí nadpoloviční většina pozitivně. Případá jí pohodová a uvolněná. V takových chvílích se členi skutečně mohou cítit bezpečně a relaxovat, pocít bezpečí a jistoty jim to dovoluje.

Se sdělováním novinek je to o stupeň horší. Číslo 40 je vcelku výstražné, tolik procent dotazovaných členů rodiny se totiž u stolu téměř anebo vůbec nezmiňují o svých zážitcích. Sdělování novinek a informací z našeho každodenního života kruhu našich blízkých nám poskytuje pocit důvěry. Říká nám, že zde můžeme naléznout oporu, jestliže ji potřebujeme a takovou funkci by rodina jistě vykonávat měla.

5.2. Osobní poznatky

Čekala jsem, že starší generace budou projevovat snahu udržet zvyky, většinou tomu tak je. Mladší zatím nevidí tolik důvodů, proč by se o něco takového měli

snažit. Podle mého nám to bude každým rokem docházet více a více až jednou zaujmeme pozici těch starších, aby mohla řada s pokračováním a udržováním tradice přijít na nás.

Výsledky mě vcelku potěšily. Ráda si s rodinou sednu k dobrému jídlu a já osobně považuji tuto tradici stolování za velmi příjemný rituál. Trochu mě překvapilo množství lidí mlčících u stolu, na druhou stranu dnes slýcháváme ve zprávách a na internetu mnohem horší zprávy o tom, jak se jeden druhému vzdalujeme. Doufám, že moje práce alespoň trochu teorie podobného typu vyvrací.

Mrzí mě, že jsem zapomněla přidat do dotazníku na internetu otázku, z kolika členů se rodina skládá. Věřím, že by na soudržnost u stolu měla vliv. Já jako jedináček jsem již uvedla, že nepocituji změny oproti početnějším rodinám, takže bych se ráda dozvěděla, jestli jsem součástí celku anebo spíš tvořím výjimku. Co se také mohlo hodit, byl dotaz na zaměstnání rodičů – zdali i žena pracuje na vysoké pozici či nikoliv. Bohužel nad tím přemýšlím pozdě, třeba se někdy v budoucnu k této problematice ještě dostanu a dohledám si další podrobnější detaily. Navíc informace se dají zjišťovat kdykoliv, ne jen když nás tlačí termín odevzdání práce.

Průběh bádání byl zajímavý. Na začátku jsem nevěděla, jak začít. Postupně však práce začínala mít první hrubou podobu a poté už jsem se do psaní pustila více a šlo to rychleji. Jestli nic jiného, tak jsem se alespoň naučila lépe pracovat se zdroji a věřím, že tyto zkušenosti v budoucnu využiju.

6. Seznam zdrojů

BERANOVÁ, Magdalena. *Jídlo a pití v pravěku a ve středověku*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005. s. 227. ISBN: 978-80-200-2498-5

CRAMM Dagmar von. *Vaříme pro děti: více než 250 jídel, která děti milují*. Praha: GRADA, 2008. ISBN 978-80-247-2626-7.

DÚPALOVÁ, Eva. *Rodina v historickém kontextu* [online]. Brno, 2010. [cit. 2017-05-11]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/252247/pedf_b/Rodina_v_historickem_kontextu__Eva_Dupalova.txt. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra Didaktických Technologií. Vedoucí práce Tomáš Dvořáček.

ESTERKOVÁ, Lucie. *Rozdíly v životním stylu současných českých rodin s dětmi mladšího školního věku na vesnici a ve městě* [online]. Brno, 2012. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/18894/esterkov%20a1_2012_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Vedoucí práce Irena Ocetková.

HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. (2004) Citováno dle: *Význam rituálů v životě rodiny 21. Století*

HUDEČKOVÁ, Lucie. *Význam rituálů v životě rodiny 21. století* [online] 10. 12. 2009. [2017-04-06] Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiE0_6xkZDTAhXLBywKHf6XA5IQFggYMAA&url=https%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fth%2F146219%2Fpedf_m_b1%2FDiplomova_prace__Hudeckova_rod._ritualy_21.stoleti.doc&usq=AFQjCNEugoLyIlb0IQmmjvGeXxqKL97yLQ&bvm=bv.151426398,d.bGs&cad=rjt Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí práce Tomáš Dvořáček.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.

JANŮ, Václav. *Problémy současné rodiny* [online]. Brno, 2012. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/19309/jan%20af_2012_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Blahoslav Kraus.

JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004, ISBN: 80-7312-038-0.

KRAUS (1998) Citováno dle: DÚPALOVÁ, Eva. *Rodina v historickém kontextu* [online]. Brno, 2010 [cit. 2017-05-11]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/252247/pedf_b/Rodina_v_historickem_kontextu__Eva_Dupalova.txt

. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra Didaktických Technologií. Vedoucí práce Tomáš Dvořáček.

KUBÁTOVÁ, Marie. *Kouzlo rodinného stolu*. Praha: Sláflka, 2003. ISBN 80-86631-05-2.

KUNZE, Petra, SALAMANDER, Catharina. *Malé děti potřebují rituály*. Brno: Computer Press. a. s., 2011. ISBN 978-80-251-3405-4

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003. ISBN: 80-86429-19-9

MRHAČOVÁ, Lenka. *Výživa dětí staršího školního věku jako prevence chronických neinfekčních chorob* [online]. Brno, 2008. [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: is.muni.cz/th/105339/pedf_m/Vyziva_deti_starsiho_skolniho_veku_jako_prevence_chronickyh_neinfekcnich_chorob.doc. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra rodinné výchovy a výchovy ke zdraví. Vedoucí práce Jitka Reissmannová.

NEKOLOVÁ, Petra. *Výživové zvyklosti u dětí mladšího školního věku* [online]. Brno, 2007. [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwj5i-mzizrTAhXHkiwKHebzBxQQFgggMAA&url=https%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fth%2F66136%2Ffsps_m%2F_diplomova_prace_.doc&usg=AFQjCNE-y5BQ0wGTsBAIlgokqg1QFGmbapA&cad=rjt. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií, Katedra sportovní medicíny a zdravotní tělesné výchovy. Vedoucí práce Iva Hrnčířková.

PÍŠKOVÁ, Ivona. *Proměny současné postmoderní rodiny* [online]. Zlín, 2009. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/9167/p%3AD%5%A1kov%3%A1_2009_bp.pdf?sequence=1. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Leona Hozová.

PROKEŠOVÁ, Petra. *Místo rituálů v současné rodině* [online] 19.2. 2008. [cit. 2017-04-14] Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjWvbn40ezTAhXDuhQKHVPCBJ0QFggkMAA&url=https%3A%2F%2Fis.cuni.cz%2Fwebapps%2Fzpzp%2Fdownload%2F150005848&usg=AFQjCNG-sqUxw2usFBvriTT0ux11K_Ej7A&cad=rjt Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Katedra psychologie. Vedoucí práce Lenka Šulová.

SMÍŠKOVÁ, Regina. *Socializace dětí v mateřské škole* [online]. České Budějovice, 2010. [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: https://theses.cz/id/pb5t4r/downloadPraceContent_adipIdno_14935. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce Marta Franclová.

SOBOTKOVÁ, Petra. *Místo rituálů v současné rodině*. [online] 12.12. 2003. [cit. 2017-04-15] Dostupné z: https://is.muni.cz/www/344438/7159323/diplSobotkova_-_Ritualy.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Katedra psychologie. Vedoucí práce Lenka Šulová.

SUCHÝ, Jiří. Textař, hudebník a divadelník, spoluzakladatel divadla Semafor. Televizní pořad Všechnoparty, ČT 1 dne 21. 4. 2017 po 10. hodině večerní.

Zákon 89/2012 Sb. Zákon, *Občanský zákoník* [online] 2014 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/2012/51/zakon-089-2012-Sb-zakon-obcansky-zakonik-SB2012089>

PŘÍLOHY

PŘÍLOHY

- 1) Psaný dotazník
- 2) Ukázka dotazníku na internetu

Příloha č. 1 – Psaný dotazník

Vyplněním tohoto dotazníku mi velmi pomůžete s průzkumem k mé seminární práci do společenských věd. Zapsání odpovědí nevezme víc než pár minut. Jedná se o anonymní dotazník, takže není potřeba uvádět jakékoliv konkrétní údaje.

Žena /Muž

Žiju: na vesnici/ve městě

Věk: 9 – 12 13-15 16-20 21-35 36-50 50 a

více

Počet členů rodiny:.....

Povolání:

- žák/student
- pracující
- nezaměstnaný
- jiné (uveďte)

.....

Sejde se vaše rodina ke společnému jídlu?

- a) Ano, nejméně dvakrát denně.
- b) Ano, většinou jednou denně.
- c) Ano, alespoň párkrát do týdne.
- d) Ano, o víkendech.
- e) Ano, nejvíce však tak jednou týdně.
- f) Spíše ne, jen při výjimečných situacích.
- g) Ne.

Pokud jste v předchozí otázce zvolili odpověď g) ne, nestolujete společně protože:

- a) Jsme zaneprázdnění.
  - b) Nemáme dostatečně velký stůl.
  - c) Nemáme potřebu jíst společně.
  - d) Jiné
- (Uveďte):.....
- .....

Kdo u vás vaří?

- a) Členové rodiny se střídají.
- b) Skoro vždy mamka.
- c) Skoro vždy táta.
- d) Pracujeme jako tým.
- e) Téměř nevaříme, najíme se v restauraci anebo si jídlo objednáme.
- f) Někdo jiný.

Platí u vás přesný čas na obědy/večeře?

- a) Ano, dochvilnost je u nás samozřejmá.
- b) Ano, ale občas pozměňujeme čas, aby všem vyhovoval.
- c) Spíše ne, vždy jíme v jinou dobu.
- d) Ne, každý se nají, kdy potřebuje.

U stolu:

- a) Nikdo nemluví, nemá potřebu.
- b) Nemluvíme, sdělení novinek počká po jídlu.
- c) Koukáme na televizi/čteme noviny.
- d) Společně si povídáme.

Po společném jídlu:

- a) Podnikáme spolu další aktivity.
- b) Zůstáváme u stolu a ještě dlouho povídáme.
- c) Většinou se všichni ihned rozutečeme.
- d) Nejíme společně.

Udržujete při stolování určité tradice nebo rituály?

- a) Ano.
Uveďte:
.....
.....
.....
- b) Ne.

Během svátků, výročí a jiných významných dnů:

- a) Sejdeme se ke společnému obědu či večeři.
- b) Nejíme doma, navštívíme restauraci.
- c) Nescházíme se.

Společné posezení u stolu s rodinou:

- a) Mě baví, užívám si ho.
  - b) Mně nevádí.
  - c) Moc nemusím, obvykle se najdou důležitější věci na práci.
  - d) Nemám rád, změnil/a bych to.
- Co byste například změnil/a? (Uveďte)

.....

.....

.....

- e) Nejíme společně.

Pokud společně stolujete, ohodnoťte následující otázky body od 1 do 5:

Atmosféra při společném jídlu je:

(1 – špatná, nepříjemná; 5 – velmi uvolněná a pohodová)

1   2   3   4   5

U oběda/večeře se dozvídám o novinkách ostatních:

(1 – vůbec nedozvídám; 5 – dozvídám, vždy si sdělujeme naše zážitky)

1   2   3   4   5

Považuji společné stravování za přínosné:

(1 - zbytečné; 2 - spíše obtěžující; 3 - někdy docela vhodné; 4 - vcelku užitečné; 5 - velmi přínosné)

1   2   3   4   5

Příloha č. 2 – Ukázka dotazníku na internetu

RODINA U STOLU

Dobry den,

vážuji pravdu uživatele internetového výzkumu a děkuji vám za vyplnění tohoto dotazníku. Můžete se na tento výzkum zapojit i anonymně.

Pohlaví

muž

žena

Žijí

samostatně

s ostatními

Věk:

18-29

30-39

40+

Společné postavení u stolu v rodině:

Hlavní společně

Málokdy, někdy s bratry

Málokdy s bratry

Málokdy, někdy s ostatními členy rodiny

Pravidelně, zvláště v rodinných oslavách

Atmosféra při společném jídle je: (1 - špatná; 5 - velmi rozvlácná a pohodová)

★ ★ ★ ★ ★

U oběda/večeře se dozvíám a navzájem oslovuji: (1 - vůbec nedozvídám; 5 - dozvídám, vždy si sdílíme zážitky)

★ ★ ★ ★ ★